

Historia Kopalni Węgla „Julian” (Zakład Górniczy „Piekary”, KWK „Piekary”, KWK „Bobrek-Piekary”) w Piekarach Śląskich

Wśród wielu zlikwidowanych w trzech ostatnich dekadach kopalń węgla kamiennego, oprócz tych, których historia rozpoczęła się w XVIII lub XIX stuleciu, znalazły się również te uruchomione w okresie Polski Ludowej. Ich budowa była symbolem rozwoju socjalistycznej gospodarki, a czas pracy określano na wiele dziesięcioleci. Do takich przedsięwzięć należała kopalnia „Julian” w Piekarach Śląskich. Jej budowa została zapisana w planie 6-letnim (1950–1955), co umożliwiło zaprojektowanie i wybudowanie nowego zakładu.

Kopalnia „Julian” powstała na bazie szybu wentylacyjnego kopalni „Radzionków”, zaprojektowanego jeszcze w 1935 r. Prace przy jego głębinie rozpoczęły się jednak dopiero w 1943 r., a w chwili wkroczenia na Górny Śląsk Armii Czerwonej miał tylko 45 m głębokości. W 1945 r. Centralny Zarząd Przemysłu Węglowego podjął decyzję o kontynuacji prac nad nowym szybem wydobywczym kopalni „Radzionków”, który 1948 r. osiągnął 328 m głębokości. W 1950 r. BZPW zleciło Centralnemu Biuru Projektów Przemysłu Węglowego w Świętochłowicach przygotowanie projektu nowej kopalni. Miał to być zakład średniej wielkości, wydobywający na jednym poziomie 5 tys. t węgla dziennie, a powierzchnia przyznanego pola górniczego wynosiła

10 km², z których 6 km² stanowiło nadanie kopalni „Radzionków”. Plany te później zmieniono tak, aby prowadzić prace na dwóch poziomach. Nowemu zakładowi przekazano także zgłębiony już szyb, który otrzymał nazwę Julian I. 3 maja 1950 r. Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego zatwierdziła projekt budowy kopalni, a 22 lutego 1951 r. minister górnictwa powołał dyrekcję jej budowy. Stanowisko dyrektora objął mgr inż. Józef Dunajewski. Patronem zakładu został działacz polskiego oraz międzynarodowego ruchu robotniczego i komunistycznego Julian Marchlewski (1866–1925).

W 1952 r. powstało przedsiębiorstwo państwowe Kopalnia Węgla Kamiennego „Julian” w budowie. Przed rozpoczęciem inwestycji budowniczowie musieli przeprowadzić regulację rzeki Brynicy. Aby wyrównać teren zakładu, wwieziono setki tysięcy metrów sześciennych ziemi. Dwuprzdziałowy szyb Julian I miał 328 m głębokości przy 7,5 m średnicy. W 1954 r. otrzymał jednostrzałową wieżę szybową, zbudowaną przez PMUG Katowice. Koła linowe ułożone zostały na dwóch poziomach. Szybem Julian I udostępniono poziomy 191,4 m, 283,5 m, 328 m. W przedziale zachodnim ułożono dwa 10-tonowe skipy z dobudowanymi dwoma piętrami (skipoklatki), a we wschodnim – dwa 10-tonowe skipy. Do obsługi przedziału wschodniego służyła wyprodukowana w 1956 r. w Zakładach im. Lenina w Pilźnie (CSRS) elektryczna maszyna wyciągowa typu K-7000 o mocy 1,8 MW. Przy szybie wzniesiono budynek warsztatu przyszybowego, budynek grzewczy i budynek niesortu.

W latach 1952–1956 trwała budowa dwuprzdziałowego szybu Julian II, który osiągnął 464,6 m głębokości, a jego średnica wynosiła 6 m. Pełnił rolę szybu materiałowego, zjazdowego, wydechowego i podsadzkowego. W jego przedziale zachodnim ułożono 7,3-tonowy skip i 8,6-tonowy przeciwcieżar, a we wschodnim 4-piętrową klatkę i 12,3-tonowy przeciwcieżar. Na poziomie 438 m wybudowano komorę, w której zainstalowano kilka elektrycznych pomp odwadniających, sześć osadników wody o łącznej pojemności 12,7 tys. m³ i chodniki wodne o pojemności 4 tys. m³. Zamontowano w nim wentylator o wyd. 5 tys. m³ powietrza/min. Szyb Julian II otrzymał wieżę wyciągową pochodzącą z 1930 r., zdemontowaną z szybu Henryk kopalni „Bolesław Chrobry” („Maria”) w Wałbrzychu. Została ona wzmocniona w 1955 r., a w 1965 r. dokonano jej generalnej przebudowy. Do obsługi skipów przeznaczono elektryczną maszynę wyciągową typu K-4000 firmy Siemens Schuckertwerke o mocy 310 kW

► Budowa kopalni „Julian” w Piekarach, lata 50. XX wieku, autor nieznan

wyprodukowaną w 1927 r. Przedział klatkowy otrzymał elektryczną maszynę wyciągową firmy Demag Duisburg i SSW typu K-5500 i mocy 517 kW pochodzącą z 1911 r. Urządzenia te ulokowano w dwóch osobnych budynkach. Budowę kopalni prowadziło Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłu Węglowego i Montażu Urządzeń Górniczych, a część prac wykonało Bytomskie Przedsiębiorstwo Robót Górniczych.

Uroczystego uruchomienia kopalni dokonano 4 grudnia 1954 r. w obecności wicepremiera i ówczesnego ministra górnictwa Piotra Jaroszewicza, zastępcy przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Franciszka Waniałki i I sekretarza KW PZPR w Katowicach Józefa Olszewskiego. Zgodnie z ówczesnymi realiami miało to znaczenie głównie propagandowe, ponieważ kopalnia przypominała plac budowy, a wiele budynków i maszyn było dopiero wykańczanych lub instalowanych. Zakład posiadał urządzenia podszadkowe (szyb Julian II, zbiorniki wody i piasku, budynek zmywczy), bocznice kolejową, kotłownię (1954), stację hydroforów, główną rozdzielnię elektryczną, szatnię szafową i łaźnię na 2,8 tys. miejsc (1953), markownię (1955), budynek administracyjny, magazyn główny, warsztaty budowlane, mechaniczne i stolarskie, stację ratowniczą. Od 1954 r. funkcjonował Górniczy Klub Sportowy „Julian” (sekcje piłki nożnej, piłki ręcznej, szachowa i wędkarska). W 1955 r. z poziomów 182 m i 284 m wydobyto 433 tys. t węgla, a w 1959 r. zakład dostarczył już 1,1 mln t węgla. W kopalni pracowało wtedy 2,9 tys. osób. Do ładowania węgla stosowano ładowarki ŁDK-1 „Kaczy Dziób” a do transportu służyły przenośniki potrzęsane, przenośniki lekkie PZL i taśmowe TND-20/600. Potem wprowadzono przenośniki SKAT i taśmowe PTG. Początkowo węgiel urabiano techniką strzelniczą, a urobek ładowano łopatami na przenośnik typu PZP-45. Do podwრębiana węgla wykorzystywano wrębiarki WSH-60 i WLE-50s. W kolejnych latach kopalnia była nadal rozbudowywana.

W 1959 r. do użytku oddano lampownię na 3 tys. lamp i nowoczesną sortownię o wydajności 7,8 tys. t węgla/dobę. W 1962 r. powstał ośrodek leczniczo-zapobiegawczy. Posiadał on gabinety lekarskie: dentystyczny, fizyoterapeutyczny, rentgenologiczny, EKG, poradnię dla kobiet, poradnię internistyczną, aptekę, laboratorium analityczne i izbę chorych na 20 łózek. W tym samym czasie dawny budynek biurowy zaadaptowano na szkołę górniczą, a w skarpie obok kopalni ulokowano sztolnię ćwiczebną. W 1963 r. przedsiębiorstwo wzbogaciło się o płuczkę miałową węgla o wyd. 2,8 tys. t węgla dziennie. Kolejny szyb – Julian III, o głębokości 348 m, powstał w latach 1957–1962. Znajdował się on w Bobrownikach przy ul. Szybowej, a z macierzystą kopalnią był połączony przekopami wykonanymi na poziomach 182 i 284 m. Był to szyb materiałowo-wentylacyjno-podszadkowy. Połączono go również podziemnym przekopem z kopalnią „Andaluzja”. Nowy szyb otrzymał wieżę szybową, maszynę wyciągową, łaźnię, kotłownię, warsztat mechaniczny, wentylatory i samowyladowczy most podszadkowy. Piasek dowożono za pośrednictwem bocznic Północnej Magistrali Piaskowej. Dla szybko rosnącej załogi kopalni wybudowano hotele robotnicze, budynki mieszkalne przy ul. gen. J. Ziętki i Dom Technika. W 1961 r. powstał klub NOT z salą konferencyjną

► Szyb kopalni „Julian” w Piekarach 2021 r., fot. M. Stańczyk

i biblioteką techniczną. Po 3 latach w tym samym budynku powstał klub górniczy.

W 1964 r. ruszyła budowa szybu Julian IV ulokowanego pomiędzy łaźnią a warsztatami mechanicznymi. Miał on 462,3 m głębokości i 5,1 m średnicy. Pełnił rolę szybu wdechowego i wydobywczo-zjazdowego. Za jego pośrednictwem obsługiwano poziomy 182 m, 284 m, 348 m i 438 m. Do głębokości 145 m zgłębiono go przy zastosowaniu metody mrożenia górotworu, a pozostały odcinek wykonano za pomocą robót strzałowych. W 1966 r. nad szybem ustawiono nadszybie i jednozastrzałową wieżę szybową. Zabudowano dwie 4-piętrowe klatki, a w nowym budynku ulokowano elektryczną maszynę wyciągową typu K-6000 o mocy 1,7 MW. Została ona dostarczona w 1965 r. przez ZUT Zgoda w Świętochłowicach. W osobnym budynku ulokowane zostały przetwornice. W latach 1965–1966 pogłębiono szyb Julian II, na którym przebudowano urządzenia wyciągowe i zamontowano wentylator o wydajności 8 tys. m³ powietrza/min. Ponieważ kopalnia miała wydobywać 8 tys. t węgla/dobę, w 1963 r. uruchomiono międzypoziom 348, a w 1966 r. ruszył poziom 438 m. Zostały one połączone szybikiem ślepyim wyposażonym w maszynę wyciągową. W 1965 r. do głębokości 438 m pogłębiono szyb Julian I. W 1966 r. przedział zachodni uzyskał elektryczną maszynę wyciągową. Wyprodukowały ją ZUT Zgoda w Świętochłowicach i Dolmel we Wrocławiu. Urządzenie typu K-6000 dysponowało mocą 1,6 MW. Zabudowano w nim również wentylator o wyd. 8 tys. m³/min.

Kontynuowano rozbudowę zaplecza socjalnego zakładu. Wybudowano nowe domy mieszkalne przy ul. Konstytucji 3 Maja. W 1966 r. w Jarosławcu powstał ośrodek wczasowy „Gwarek”, a w 1967 r. na osiedlu Wieczorka wybudowano ośrodek sportowo-rekreacyjny. Posiadał on odkryty basen i boiska do piłki nożnej, siatkówki i piłki ręcznej.

W 1963 r. do pędzenia chodników wprowadzono zespoły wręboładujące. W 1970 r. zakład dostarczył 2 mln t węgla, a 80% wydobyć pozyskano z wykorzystaniem podszadki płynnej. Załogę przedsiębiorstwa stanowiło wtedy 3,9 tys. pracowników. W 1963 r. zaczęto wykorzystywać pierwsze kombajny bębnowe, a obudowę

drewnianą zastąpiły obudowy stalowo-członowe i typu „Czerwona Gwardia” (ściany podsadzkowe).

W 1971 r. podjęto decyzję o budowie poziomu 620 m, po jego ukończeniu kopalnia miała dostarczać 10 tys. t węgla/dobę. Z poziomem 438 m miał go połączyć szybik międzypoziomowy.

Od uruchomienia KWK „Julian” podlegała Bytomskiemu Zjednoczeniu Przemysłu Węglowego w Bytomiu. Dopiero w 1976 r. została przekazana do Dąbrowskiego ZPW. W latach 1976–1978 wspólnie z kopalnią „Andaluzja” wybudowano nową szkołę górniczą. Ponieważ wprowadzenie czterozmianowego systemu wydobywania spowodowało wzrost zatrudnienia, kopalnia zdecydowała się na budowę nowej łaźni, połączonej z zakładem rehabilitacyjnym, który wyposażono w niewielki basen (1973). Wybudowano również 541 mieszkań, a od kopalni „Rozbark” przejęto dom górnika przy ul. Kalwaryjskiej. Od 1975 r. do drażenia chodników wykorzystywano kombajny PK-9r, które w kolejnych latach zastąpiły kombajny 4-PP-2 i AM-50. W 1974 r. pracę rozpoczęły kombajny ramieniowe KR-1, KWB-3RDS, KWB-3RDU. Pojawiły się też pierwsze obudowy zmechanizowane 11-OKP12, zastąpione potem przez obudowy Rheinstahl, Fazos 12/28 Oz, Fazos 19/37 Pp, Pioma 25/45Oz. Do transportu węgla wprowadzono przenośniki ścianowe Rybnik 73. W 1976 r. rozpoczęto wydobywanie z poz. 620 m, a w zakładzie wprowadzono czterobrygadowy system pracy. Dzięki temu posunięciu w 1979 r. kopalnia wydobyla ponad 3,1 mln t węgla przy zatrudnieniu 5,2 tys. górników. Od 30 sierpnia do 3 września 1980 r. w kopalni „Julian” trwał strajk, a przedstawione przez górników postulaty zostały dołączone do zawartego 3 września Porozumienia Jastrzębskiego. Utworzona została komisja zakładowa NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego załoga kopalni prowadziła strajk okupacyjny do 16 grudnia. W latach 80. XX w. proces inwestycyjny był nadal kontynuowany.

W 1983 r. ukończono podziemny zbiornik węgla surowego, a w 1984 r. powstał budynek mieszczący centralę telefoniczną i dyspozytornię. W kolejnym roku przy szybie Julian II oddano do użytku urządzenia podsadzkowe wraz ze zbiornikiem skarpowym piasku o poj. 3,5 tys. m³. Powstały trzy zbiorniki wody podsadzkowej, most samowyładowczy piasku, budynek zmywczy z monitorami. Następnie dokonano modernizacji płuczki, zabudowano nowe wentylatory w szybie Julian III, zainstalowano nowy kocioł WR-5 w kopalnianej kotłowni, powiększono górniczą łaźnię i rozbudowano warsztaty mechaniczne.

Od 1986 r. wydobywanie malało, w 1989 r. wynosiło tylko 2,2 mln t przy zatrudnieniu 4,6 tys. osób. Ponad 49% wydobywania pochodziło z eksploatacji zawałowej, a 37% z podsadzkowej. Kopalnia zakupiła nowe obudowy zmechanizowane Fazos 23/31, Glinik 14/30, kombajny KGS-320, przenośniki Rybnik 80/Poltrak i kolejki szynowe o napędzie linowym. Duże nakłady przeznaczono na rozbudowę bazy socjalnej. Przy ul. Targowej, Bytomskiej i P. Skargi powstały budynki z 499 mieszkaniami, Klub Młodego Górnika „Antracyt”, a nad Zalewem Przeczyskim w Boguchwałowicach – ośrodek wypoczynkowy z przystanią. W 1989 r. w nowo ukończonej hali sportowej odbyły się pierwsze uroczystości barbórkowe. Przygotowane plany zakładały stopniowe zmniejszanie poziomu wydobywania, które w 1990 r. miało wynieść 7 tys. t/dobę. W 2000 r. miało ono spaść do 5 tys. t/dobę, a w 2010 r. miało to być 4 tys. t/dobę.

Po likwidacji zjednoczeń, w październiku 1982 r. KWK „Julian” stała się częścią Zrzeszenia Kopalń Węgla Kamiennego w Sosnowcu. Od stycznia 1985 r. była podporządkowana Dąbrowskiemu Zjednoczeniu Przemysłu Węglowego. Po jego likwidacji, w styczniu 1989 r. stała się częścią Przedsiębiorstwa Eksploatacji Węgla Kamiennego „Północ” w Katowicach. W 1990 r. przedsiębiorstwo dostarczyło 1,8 mln t węgla, a jego załoga liczyła 4,3 tys. osób. Od 1993 r. kopalnia należała

► Panorama kopalni „Julian” w Piekarach, 2021 r., fot. M. Stańczyk

do Bytomskiej Spółki Węglowej. W tym samym roku KWK „Julian”, wspólnie z Zespołem Elektrociepłowni Łódź, wybudowała nowy zakład wzbogacania miałow węglowych o wydajności 700 tys. t rocznie. Był on własnością Zakładu Wzbogacania Węgla Julian Sp. z o.o.

1 lipca 1999 roku w ramach programu restrukturyzacji Bytomskiej Spółki Węglowej z części kopalni utworzono Zakład Górniczy „Piekary” Sp. z o.o. Otrzymał on koncesję na wydobywanie węgla z obszaru górniczego o powierzchni 4,9 km². W 2000 r. rozpoczęto likwidację szybu Julian III, a kopalnia pozyskała 1,4 mln t węgla przy zatrudnieniu 2,3 tys. pracowników. 30 grudnia 2002 r. ZG „Piekary” połączono z Zakładem Górniczym „Brzeziny” Sp. z o.o., który powstał z części KWK „Andalusja”. Ta ostatnia powstała w 1903 r. z połączenia pól górniczych: Andalusien, Rest, Oppurg i Kronprinzess zajmujących powierzchnię 4,2 km². Należała początkowo do księcia Gwidona Henckla von Donnersmarcka, który w 1908 r. sprzedał ją spółce akcyjnej Śląskie Kopalnie i Cynkownie. Budowę rozpoczęto w 1907 r. od głębienia dwóch szybów Żeromski i Sienkiewicz o głębokości 334 m. W 1911 r. wydobyto 620 t węgla przy zatrudnieniu 379 tys. pracowników. Zakład wyposażono w cechownię, sortownię, kotłownię z 4 kotłami, elektryczną maszynę wyciągową, 6 maszyn parowych, 2 turbogeneratory i 6 pomp elektrycznych. W 1913 r. kopalnia wydobyła 30 tys. t węgla. W dwudziestolecie międzywojennym systematycznie zwiększano wydobywanie i zatrudnienie. W 1938 r. zakład dostarczył już 495 tys. t węgla. W 1945 r. został przejęty przez Bytomskie ZPW.

W latach 1948–1950 wybudowano urządzenia podszadzkowe szybu Żeromski, co umożliwiło zwiększenie wydobywania z zastosowaniem podszadzki. W 1951 r. przy tym samym szybie powstały dwa wentylatory. Kolejny wentylator zabudowano w 1959 r. przy szybie Dołki. Kopalnia otrzymała też nowe pompy odwadniające, zabudowane na poziomie 334 m. Sortownia i łaźnia zostały rozbudowane, postawiono też nowy budynek administracyjny. Od 1962 r. do transportu węgla używano wody (tzw. hydrotransport). W 1962 r. w szybie Reymont, pogłębionym do poziomu 415 m, zainstalowano skipy, a w zakładzie przeróbczym pracę rozpoczęła płuczka cieczy ciężkiej. Dla zakładu zbudowano też dwie łaźnie, lampownię, hotel robotniczy i osiedle mieszkaniowe. W 1976 r. zakończono modernizację zakładu przeróbczego. W 1979 r. szyb Żeromski pogłębiono do poziomu 415 m, a w roku 1981 szyb Sienkiewicz osiągnął poziom 635 m. W 1983 r. rozpoczęto pozyskiwanie na nim węgla. W 1979 r. kopalnia wydobyła 4,3 mln t węgla przy zatrudnieniu 5 tys. pracowników, a w 1989 r. pozyskano już tylko 1,9 mln ton.

W 1993 r. kopalnia została przyłączona do Bytomskiej Spółki Węglowej, która w lutym 1999 r. podjęła decyzję o jej likwidacji. Od 1 lipca tego samego roku kopalnia działała jako Zakład Górniczy „Brzeziny” Sp. z o.o. Ponieważ w jej filarze ochronnym zalegało ponad 11 mln t węgla, w latach 2001–2002 obydwie przedsiębiorstwa zostały połączone podziemnym przekopem o długości 1,7 km. Zamontowane w nim przenośniki taśmowe umożliwiły transport węgla z rejonu Brzeziny do szybu wydobywczego Julian IV. Pozwoliło to na likwidację obiektów powierzchniowych zamykanej

► Panorama kopalni „Julian” w Piekarach, 2021 r.
fot. M. Stańczyk

KWK „Andalusja”. W 2009 r. zburzono szyb Reymont, a 2 lata później wysadzono budynek zakładu przeróbczego i zlikwidowano szyb Sienkiewicz. W kolejnych latach zburzono szyby: Żeromski i Dołki. Od lutego 2003 r. ZG „Piekary” był częścią Kompanii Węglowej S.A., a wydobywanie w połączonych zakładach wyniosło 3,1 mln t, przy załodze liczącej 4,2 tys. pracowników.

W 2005 r. KW S.A. podjęła decyzję o przyłączeniu do ZG „Piekary” likwidowanego ZG „Bytom II” (dawna KWK „Rozbark”). Kopalnia ta powstała w 1856 r. z połączenia sześciu pól górniczych o łącznej powierzchni 8,5 km², nadanych w latach 1855, 1856, 1867, 1870, 1872 i 1904. Nosiła wtedy nazwę „Heinitz”, a jej pierwsi właściciele Friedländerowie byli przekonani, że dysponuje grubymi pokładami węgla, zalegającymi na niewielkiej głębokości. Rozpoczęli budowę szybów, lecz nowo udostępnione zasoby nie były zbyt bogate, a wysokie koszty uruchomienia i funkcjonowania zakładu przekroczyły znacznie możliwości finansowe właścicieli. Dlatego sprzedali kopalnię „Heinitz” hrabiemu Hugonowi von Donnersmarckowi, który w 1870 r. przeprowadził konsolidację pól węglowych. W 1890 r. kopalnia została zniszczona przez pożar, a ponieważ koszty jej odbudowy były wysokie, Donnersmarckowie zdecydowali się na sprzedaż zakładu, kupił go spółka Georg von Giesches Erben (Spadkobiercy Gieschego). Zmodernizowano i pogłębiono istniejące szyby, zainstalowano elektryczną maszynę wyciągową, nowe pompy i wentylatory. Wybudowano nowy szyb podszadzkowy i wentylacyjny o głębokości 570 m. W 1887 r. pozyskano 2,6 tys. t, ale już w 1913 r. zakład dostarczył 838 tys. t węgla. Po 1922 r. szyb wydobywczy pogłębiono do 660 m, a szyb wentylacyjny do 330 m. Zwiększono również mechanizację wydobywania i transportu, wprowadzono też system ścianowy. W 1938 r. zmodernizowana kopalnia dostarczyła 1,5 mln t węgla.

Od 1945 r. kopalnia, której nazwę zmieniono na „Rozbark”, była częścią Bytomskiego ZPW. W 1949 r. uruchomiono zmodernizowany zakład przeróbczy. Składał się on z sortowni o wydajności 500 t węgla na godz., płuczki i wialni o wydajności 160 t węgla na godz. W latach 60. XX w. zainstalowano maszynę wyciągową, wentylatory, kompresor, zbiornik podszadzkowy i wybudowano lampownię na 550 lamp. W 1970 r. kopalnia wydobyła 1,3 mln t węgla. W styczniu 1971 r. przyłączono do niej sąsiednią kopalnię „Łagiewniki”, a w 1979 r. zakład dostarczył 2 mln t węgla. W 1983 r.

► Prace likwidacyjne prowadzone na terenie kopalni „Julian” w Piekarach, 2022 r., fot. M. Stańczyk

gruntownie przebudowano szyb Bończyk, w którym zamontowano skip umożliwiający transport do 4,5 tys. t węgla na dobę. Powstały dwie rozdzielnie elektryczne, a przy szybie Lompa wybudowano zajeżdżnię lokomotyw i kruszarnię kamienia podsadzkowego o wydajności 1,5 tys. t na dobę.

W 1989 r. przedsiębiorstwo pozyskało 2,6 mln t węgla. Od 1993 r. kopalnia „Rozbark” należała do Bytomskiej Spółki Węglowej, która przekształciła ją w Zakład Górniczy „Bytom II”, który w 2000 r. wydobył już tylko 490 tys. t węgla. W 2003 r. kopalnię przejęła Kompania Węglowa S.A. w Katowicach, a ta w następnym roku zdecydowała o jej likwidacji. Zachowane zostały obiekty zabytkowe: budynek cechowni, kotłownia, maszynownia szybu Bończyk i mur oporowy. Od 2011 r. realizowany jest projekt rewitalizacji budynków cechowni i administracji. W powstałym kompleksie siedziby znajdują: Śląski Teatr Tańca, Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa, Wydział Teatru Tańca Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Krakowie. Zmodernizowany obiekt będzie służyć również Operze Śląskiej w Bytomiu. Od momentu połączenia ZG „Piekary” prowadził eksploatację

w rejonach: Piekary, Brzeziny i Rozbark o powierzchni 10 km². Głównym szybem wydobywczym był szyb Julian I. Julian II pełnił rolę szybu wentylacyjno-podsadzkowego, a Julian IV przeznaczono do jazdy ludzi. W 2010 r. kopalnia wydobyła 3 mln t węgla. 1 stycznia 2012 r. nazwę zakładu zmieniono na KWK „Piekary”. Spadek wydobywania węgla spowodował, że w latach 2012–2014 do sąsiednich kopalń przeniesiono ponad 700 pracowników.

8 maja 2015 r. kopalnia została sprzedana spółce Węgłokoks Kraj, a 15 grudnia tego samego roku KWK „Piekary” została połączona z KWK „Bobrek-Centrum”. 31 stycznia 2020 r. kilka minut po godzinie 12.00 na ruchu Piekary KWK „Bobrek – Piekary” szybem Julian IV wydobyto na powierzchnię ostatnią symboliczną tonę węgla. Pozostałe znajdujące się w tym rejonie zasoby węgla nie nadawały się do wydobywania. W październiku 2021 r. rozpoczęła się likwidacja szybu Julian IV. W czerwcu 2022 r. zakończył się przetarg na wykonanie prac rozbiórkowych różnego typu obiektów znajdujących się na terenie kopalni. Całe zadanie zostało podzielone na siedem części. Do końca roku zasypano szyby Julian I i Julian II, a szyb Julian IV przekazano do CZOK w Czeladzi. W kwietniu 2024 r. wieża szybu Julian I wraz z działką i drogą dojazdową zostały przekazane przez SRK SA miastu Piekary.

W najbliższym czasie zostanie przeprowadzona rewitalizacja wieży, na którą udało się pozyskać kwotę 8,2 mln zł. Spółka Węgłokoks Kraj przeznaczyła na sprzedaż teren dawnej kopalni „Julian”. Ma on powierzchnię 45 ha i jest podzielony na dwie działki. Większa, o powierzchni 37 ha, znajduje się w centrum Piekar Śląskich, a mniejsza, o powierzchni 8 ha, w dzielnicy Dąbrowa Wielka Dołki. Jest to teren dawnego szybu Julian III. Budynki dawnej dyrekcji kopalni i zarządu mogą zostać zaadaptowane do różnych celów, a na przeznaczonym terenie może powstać zabudowa mieszkaniowa i handlowo-usługowa.

dr Adam FRUŻYŃSKI

Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze

Literatura

1. Frużyński A.: Kopalnie węgla kamiennego w Polsce, Łódź 2012.
2. Jaros J.: Słownik historyczny kopalń węgla na ziemiach polskich, Katowice 1984.
3. Potempa E.A.: Kompania Węglowa S.A. Zakład Górniczy „Piekary” w Piekarach Śląskich. 50 lat KWK „Julian”, Piekary Śląskie 2004.
4. Potempa E.A.: Kompania Węglowa S.A. Zakład Górniczy „Piekary” w Piekarach Śląskich. 100 lat KWK „Andaluzja”, Piekary Śląskie 2008.
5. Niewiarowski M.: XVI lat Bytomskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego 1945–1960, Łódź 1960.
6. Szkice monograficzne zakładów pracy Bytomskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego, praca zbiorowa, Bytom 1965.
7. 30-lecie Kopalni Węgla Kamiennego Julian, praca zbiorowa, Piekary Śląskie 1984.
8. Westphal J.: Jahrbuch für den Obergamtsbezirk Breslau, Kattowitz – Breslau – Berlin 1913.